

LULEÅ

the destinations of
SWEDISH
LAPLAND
SVERIGES ARKTISKA DESTINATION

Paddla i Luleå

LULEÅ SKÄRGÅRD

EN DEL AV BOTTENVIKENS SKÄRGÅRD

Denna guide beskriver paddelturer runt omkring Luleå och Råneå. De olika turerna är av varierande svårighetsgrad men alla leder till vackra och spännande öar.

Luleå skärgård är en del av Bottenvikens skärgård som sträcker sig från Skellefteå i söder till Haparanda vid den finska gränsen i nordost.

Bottenvikens skärgård är världens nordligaste bräckvattenskärgård. Vattnet är varken salt eller sött vilket påverkat både växter och djur.

Det nordliga läget med ljusa sommarnätter gör att du inte behöver skynda till din natthamn utan kan njuta av paddling dygnet runt.

I Luleå skärgård finns 1312 skiftande öar, präglade av väder och vind, midvinterns kyla och sommarens magiska midnattssol.

Det finns dessutom bra service, på en del öar kan du till och med bada bastu, bo i stuga eller äta på restaurang. Men för dig som istället vill uppleva ensamheten finns många öar och stränder utan bryggor, stugor och andra faciliteter.

Det finns mycket att upptäcka och utforska bland alla öar! Människor har vistats i skärgården under många hundra år och spåren finns fortfarande kvar. Kulturhistoriska lämningar som labyrinter, gästgårdar, båtlaningar och tomtningar vittnar om jakt och fiske sedan 1300-talet. Dagens fiskelägen var från början kustbornas platser för somrarnas fiske. Idag befolkas de av fritidsfolket.

Den som är intresserad av växter och geologi har mycket att finna. Här hittar du unika arter som klipporna av stenarten Haparandamonzonit på Brändöskär eller blomman strandögontröst som inte finns någon annanstans i världen.

Under sensommaren kan du komplettera din mat med bär, svamp och kanske en harr. Harren fångar du bäst vid någon stenig grynnia i yttersta havsbandet.

Som du förstår finns det massor att göra och upptäcka i Luleå skärgård.

Välkommen!

VIKTIGT ATT VETA

- Skärgården är förhållandevis grund, medeldjupet är ungefär 10 meter. Det innebär krabb sjö (korta, branta vågor) när vinden friskar i. Det innebär också att grund och stenar kan finnas mitt på en stor fjärd.
- Vattenståndet påverkas mycket av lufttryck och vindar. Mellan hög- och lågvatten kan det skilja så mycket som 2 meter.
- Sommartid är sydliga och sydvästliga vindar de vanligaste och skärgårdens alla överfarer påverkas mer eller mindre av dessa vindriktningar. Men nätterna är ljusa och oftast lugna så om det är blåsigt på dagen kan man paddla på natten istället!

SVÅRIGHETSGRADER

Vi har delat in turerna i tre nivåer: **LÄTT**, **MEDEL** och **SVÅR**. Se dem som en fingervisning. Tidsangivelserna är beräknade för bra väder och en van paddlare. En sträcka som ena dagen är enkel kan plötsligt, när det blåser upp, vara riktigt besvärlig. Kolla sjörapporten och använd gott omdöme!

LÄTT: Turen går nära land, inga överfarer längre än 2 km, dagsetapper max 20 km.

MEDEL: Paddling på större fjärdar. Överfarer max 4 km, dagsetapper max 30 km.

SVÅR: Paddling utomskärs, överfarer längre än 4 kilometer och dags-etapper över 30 kilometer.

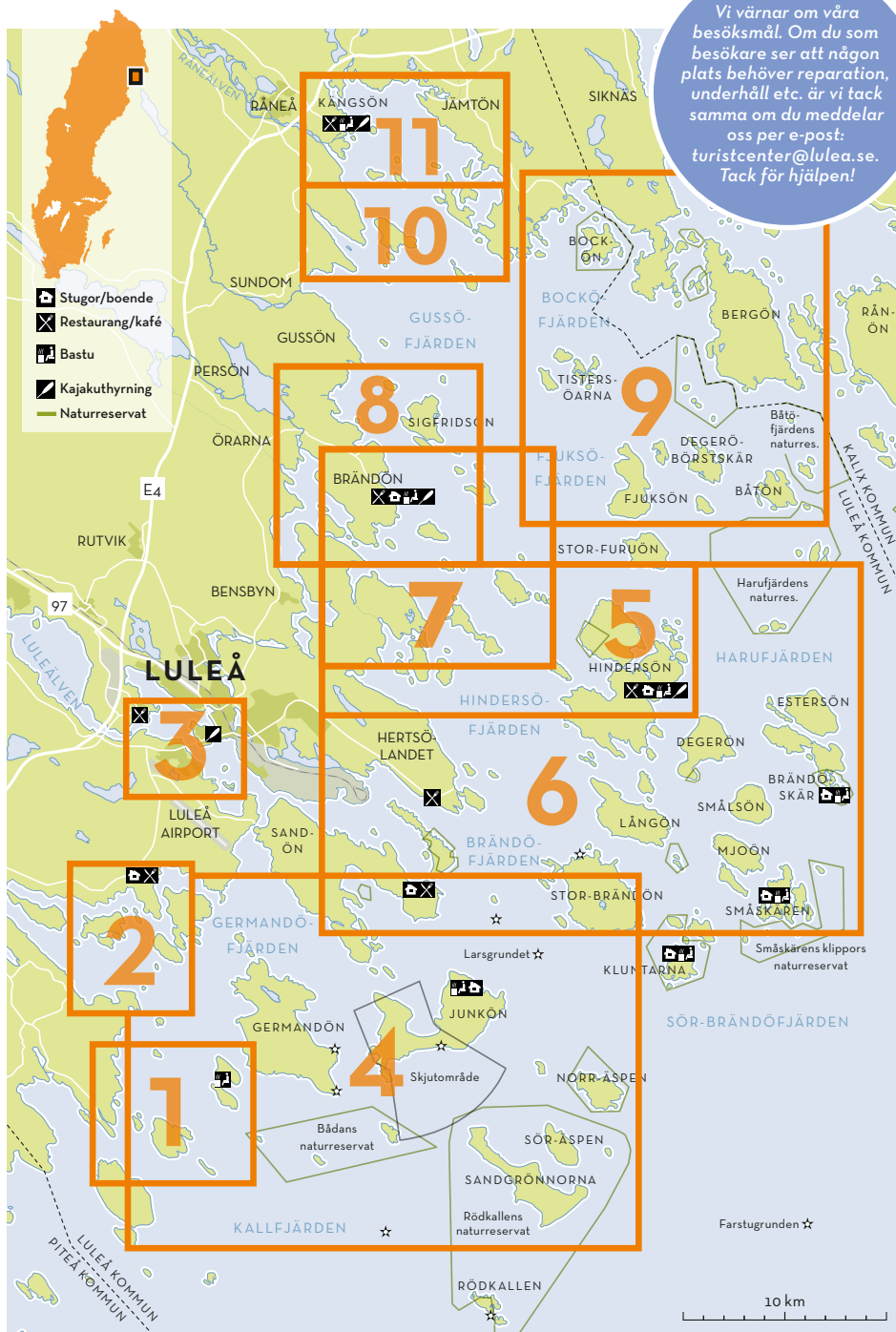
KARTOR/SJÖKORT OCH MER LÄSNING

Komplettera med topografisk karta, skala 1:50 000, eller sjökort som har mer utförlig information om grund, utmärkning, farleder, med mera. Båtsportkortet för Bottenviken är ett sjökort i en hanterlig storlek och finns även inplastat och tål vatten.

lulea.se/skargard ger dig mer information om skärgården och beskriver några av öarna. Boken "Din egen lots till Luleå skärgård" finns att köpa på Luleå turistcenter i Kulturens hus.

Att paddla tillsammans är ett enkelt sätt att öka säkerheten – dessutom blir det roligare!

Vi värnar om våra besöksmål. Om du som besökare ser att någon plats behöver reparation, underhåll etc. är vi tack samma om du meddelar oss per e-post: turistcenter@lulea.se. Tack för hjälpen!

1. ALHAMN-ANTNÄS-BÖRSTSKÄR • 1 dag, ca 20 km

En tur till södra skärgårdens pärla.
Svårighetsgrad: **MEDEL**

Start i Alhamn, Luleås sydligaste kustby och en av de äldsta skärgårdsbyarna. Byn ligger på en lång, smal udde vid en lika lång och smal vik. Söder om bryggan finns en liten strand där turen startar.

Följ udden i sydöstlig riktning och sikta på Kunoö. Efter cirka 2 kilometer korsas du en farled så håll lite extra uppsikt. Fortsätt i sydöstlig riktning längs Kunoös södra strand och gör sedan en liten överfart på drygt en kilometer till Kunoöhällan. Om det inte är landstigningsförbud och väderet tillåter rekommenderas ett besök på naturreservatet Kunoöhällan. Fåglar trivs på klipporna, till exempel Tordmule, Tobisgrissla, Svärta, Kustlabb och Roskarl.

Styr sedan rakt norrut, mot Antnäs-Börstskär, drygt 4 km. Ön består av Norrskäret,

Sörskäret och reften som binder ihop dem. På reftens västra strand finns gästbrygga, grillplats, dass och en bastu som det är fritt fram att använda. Bastu och bad i kvällssolen här är en upplevelse!

Ön är fin att ströva på och flera stigar finns. Sörskäret har en höglänt moränrygg och längst i söder finns fina klippor och vacker utsikt. Det finns också ett gammalt stenbrott där man provade att bryta fältspat under åren 1907-1909. Norrskäret har en fin strand med mossbevuxen sand och gles tallskog åt nordost. Vill man stanna över natten för att riktigt uppleva denna pärla så finns gott om tältplatser här och på reften.

När du lämnar Antnäs-Börstskär paddlar du söderut igen, mot viken på Kunoös norra sida som vätter åt nordväst. Den ligger lite dold bakom Rödhällan. Här har du Storberget inom räckhåll, 43,7 meter över havet, vilket är högt för att vara i Luleå! Fin strand finns även på öns västra sida. Den är dock väldigt grund, till och med för kajaker.

Sista etappen följer Kunoö åt nordväst. Runda Stora och Lilla Kunoögrunden på norrsidan - här korsas farleden igen - gå mot Nördskatan och paddla tillbaka till bryggan i Alhamn.

TIPS: Vid friska sydliga och sydöstliga vindar är det lämpligt att hålla sig norr om Kunoö på både ut- och tillbakavägen.

RASTPLATSER: Antnäs-Börstskär har brygga, bastu, raststuga, grillplatser. Kunoö har en skyddad vik mot norr och en fin, men grund, sandstrand mot väster.

FÅGELSKYDDSSOMRÅDE: Du får inte gå i land eller vara närmare än 200 meter från Kunoöhällan mellan 1 maj och 31 juli.

Dags för vila i Antnäs-Börstskär.

Foto: Gunvor Elstström

2. KALLAX-ERSNÄSFJÄRDEN • 1 dag, ca 22 km

Inomskärstur bland sommarstugor.
Svårighetsgrad: **MEDEL**

Start i Kallax - byn som är känd för sin surströmming. Här finns både fiskehamn och hamn för fritidsbåtar. Söder om fritidsbåtarna finns en ganska igenvuxen strand som går att starta från. Det finns också trailerramper i hamnarna. Paddla söderut mellan fastlandsudden och Kallaxön. Runda udden nära ruskorna (innanför dem är det grunt) och gå norrut förbi Björnhällan, Furuholmarna och Jaktviken. Här finns gott om fritidshus och en och annan som njuter av söderläget och utsikten året runt.

Vik av mot väster, förbi Björkören, och följ Halsöns norra strand. Gå sedan söderut i sundet mellan Halsön och Granön. Sundet är grunt och stenigt, särskilt på Granösida. Snart när du Stor-Hundskäret, ett fint utflyktsmål som är helt obebyggt. Södra stranden har en fin rastplats.

Fortsätt söderut förbi Lill-Hundskäret och sedan sydost mot Vibbonäset. Paddla tvärs över viken mot Renholmen. Mot norr finns en stor, fin sandstrand som passar bra för en lunchpaus.

Nu börjar återfärden till Kallax. Drygt 2 kilometer åt nordväst finns Stor-Bergögrundet och efter ytterligare drygt 1 kilometer sydspetsen på Bergön. Paddla in i sundet mellan Bergön och Kallaxön. På Bergön, där sundet börjar vidga sig, finns ännu en bra strand med bord och bänkar.

Om man sedan paddlar norrut mot Kallaxön kommer man efter cirka 1 kilometer till en större brygga vid Strömmingsvarp-berget. Gå gärna iland här (se upp för vassa stenar) och vandra upp i skogen till det gamla dagbrottet där man bröt fältspat 1905-1938. Dagbrottet är nu en vattenfylld ravin med höga klippväggar. Informations skyltar finns som berättar en intressant historia.

Rätt klädd kan säsongen starta innan isen smält.

Foto: Niilo Althovare

TIPS: Syd vinden får bra fart över Börstskärs-fjärden så sträckan Renholmen-Bergön kan vara utsatt. Jaktviken och Kallviken är anrika sommarhusområden. Utsiktsplatser finns på Renholmsberget och Bergön.

RASTPLATSER: Stor-Hundskäret har en fin stenstrand med eldstad. Sandstränder finns på Renholmen och Bergön. En liten rastplats finns även på Halsöns södra strand.

Stranden på Renholmen i kvällssol.

Foto: Gunvor Elstström

3. I LULEÅ CENTRUMS NÄRHET • ca 3 tim + raster, ca 13 km

Se stan från vattnet och ta del av Luleås historia.
Svårighetsgrad: **LÄTT**

Turen startar vid Gamla färjeläget, en liten småbåtshamn längst ut på stadshalvön. Strax norr om hamnen finns en sandstrand. Paddla först norrut förbi Gültzaudden som fått namn efter Christian Gültzau som 1830 startade ett skeppsvarv här.

Vik av åt nordväst mot Stenarmen i Karlsvik. Här låg Luleås första järnverk mellan 1906 och 1925. Informationsskyltar och lämningar efter både byggnader och gamla kajer finns.

Paddla förbi campingplatsen upp i Luleälven. Niporna är en väldigt populär badplats! Ovanför Niporna med fin utsikt ligger sommartid Kolarens kafé. Vid ön Granden är det strömt, vid högt vattenstånd en rejäl fors, så gå inte för nära om du är vana vid strömmande vatten. Populärt fiskevatten för lax och öring.

Mitt emot niporna ligger Gäddvik. Paddla över dit och följ stranden mot Bergnåset. När Bergnäsbron byggdes, 1954, var den Sveriges längsta med sina 896 meter.

Fortsätt söderut längs stranden till Granudden. 500 meter rakt österut ligger kulturminnesmärkta Stensborg. Ön är ett fint utflyktsmål med brygg och grillplatser. Förr låg här ett sågverk som tog emot flottat timmer från älven. Sågverket lades ner på 1920-talet men lämningar och informationsskyltar finns.

En kilometer norr om Stensborg ligger Gräsälören. Här har funnits ångbåtsbrygga och dansrestaurang fram till 1940 ungefär. Efter att ha stått tom och förfallen revs byggnaden på 60-talet. Nu finns här en härlig badstrand, brygga och grillplatser med utsikt mot Södra hamn och Bergnäsbron. Paddla tillbaka via Oskarsvarv och Bergnäsbron till Gamla färjeläget igen.

TIPS: I Södra Hamn hyrs kajaker ut på drop-in basis under dagtid. Det går bra att starta denna tur direkt från uthyrningen.

RASTPLATSER: Stränder vid Stenarmen och niporna i Karlsvik. Stensborg har brygg, grillplatser, dass och informationsskyltar. Gräsälörens sandstrand med grillplatser, dass och raststuga.

Vy från Gräsälörens strand in mot Luleå centrum.

4. SANDGRÖNNORNA • 3 dagar, ca 65 km

När du vill ha en kilometer sandstrand för dig själv.
Svårighetsgrad: **SVÅR**

Turen bjuder på skärgårdskultur, fantastisk natur och utmaningar. Den kräver att du är en erfaren paddlare och använder ditt goda omdöme: dagsetapp 2 är lång och exponerad. För ett lugnare tempo, lägg till en dag med nattläger på t ex Norr-Åспен.

DAG 1. Start i hamnen i Kallax, antingen vid någon av ramperna eller den lilla, ganska igenvuxna stranden (lerig vid lågvatten) söder om stenpiren. Kurs: sydostlig riktning mot Klyvgrunden ca 3 kilometer bort. Här finns en smal reef till fastlandet och en bra strand med ett vindskydd. Om något i utrustningen behöver rättas till så är det bra att göra det här - du ska nu paddla närmare 10 kilometer innan nästa landstigning.

Fortsätt åt sydost, förbi Fjärdgrundet och nästa ö med nästan samma namn: Fjärdgrundet. Därefter passerar du Germandöns norra strand. Germandön har varit betydelsefull för både jordbruket och sjöfarten. Två fyrar finns på södra delen av ön. Liljeuddens fyrplats har restaurerats och fått en ny hamnstuga med bastu, dusch och toalett. Det finns ett stort område med gammelskog och flera orkidélokaler på Germandön - trots omfattande avverkning.

Efter Bastaholmen följer en 3 kilometer lång överfart till Junkön. När du kommer till den nordvästra udden passar det bra med lunch. Större delen av Junkön är skjutfält och får inte beträddas - hur inbjudande stranden än är. På kartor och sjökort finns gränsen till skjutfälten markerad. Örnudden i andra änden av ön ligger på den tillgängliga delen av Junkön och passar bra som nattläger. Härifrån går en stig till byn och hamnen. Det här är flera yrkesfiskares hemmahamn. Här fiskas siklöja och här bereds löjrom. Vidare finns skärgårdsmuseum, galleri, kafé, bastu, dricksvatten och en gammal väderkvarn, som är ett verkligt udda inslag längs norrbottenskusten.

DAG 2. Runda Örnudden och paddla förbi fiskehamnen, efter Orrskärsudden går du sydost mot Norr-Åспен. Den nordvästra viken passar bra för en rast. Gå sedan åt sydväst, via Sör-Åспен till Sandgrönnorna. Det går att gå iland vartsomhelst på Båkgörnan och Mittisandgrönan (även på östra sidan), sedan är det dags för upp-täcksfärd! Södra delen heter Skvalpen och har numera vuxit ihop med Sandgrönnorna. Ön är så ung att ingen skog hunnit växa upp. Buskar, små dungar av rönn och spridda tallar finns i norr och på Skvalpen finns nästan bara sand.

Resten av paddlingen den här dagen är väldigt exponerad. Från Båkgörnan styr du västerut, mot Gräsälgrundets norra udde. Här är det väldigt stenigt och grunt - en bra bit ut - så fortsätt österut ca 4 kilometer till så kommer du till Germandöhallans släta klippor. Dagens sista etapp är ca 6 kilometer och går till Antnäs-Börstskär. Slå läger på reften, njut av bastun och sov gott!

DAG 3. Runda Norrskäret och paddla norrut mot Germandön. I Brännstrandsviken finns en strand som är fin att rasta på, i övrigt är det gott om blockstensstränder. Vid Högstgrundet viker du av åt nordost in i sundet mellan Kallaxön och Bergön. Härifrån är det 4 kilometer skärgårdsidyll tillbaka till hamnen i Kallax.

TIPS: Sjöfåglarna stortrivs i vattenlandet på Skvalpen, många arter häckar här och andra rastar gärna under flytten - ta med kikare. Efter besöket på Sandgrönnorna kan man såklart vända om och ta samma, mer skyddade väg tillbaka. Läs om Kallaxön och Bergön i tur 2 och om Antnäs-Börstskär i tur 1. forsvarsmakten.se informerar om eventuella avlyssningar av skjutområdet.

RASTPLATSER: Klyvgrunden, Junköns nordvästra udde, Örnudden, Norr-Åспен, Sör-Åспен, Sandgrönnorna, Germandöhallan, Antnäs-Börstskär, Brännstrandsviken, Bergön.

FÅGELSKYDD SOMRÅDEN: Fjärdgrundet, Klippgrundet samt söder om Mittisandgrönan. Landstigningsförbud 1 maj-31 juli.

10 kilometer prima badstrand på Sandgrönnorna.

5. MELLERSTA SKÄRGÅRDEN • 2 dagar, ca 40 km

En tvådagarsstur med smak av ytterskärgård.
Svårighetsgrad: **MEDEL**

DAG 1. Hagaviken ligger på norra delen av Hertsölandet. Här finns gott om sommarstugor och en småbåtshamn. En liten sandstrand i södra änden av småbåtshamnen är en bra startplats.

Börja med att paddla tvärs över viken mot Hagaviksskatan och sedan mot nästa udde åt nordost; Tallholmsskatan. Vik av österut och paddla in mellan Stor-Risöholmen och Lill-Risöholmen och styr norrut längs Risön. I sundet mellan Björkön och Risön finns ett stenigt grund i mitten. Gå norr om detta och följ bojarna mellan Kåtaholmen och Gloholmarna. Bojarna markerar en muddrad ränna i sundet som annars inte hade varit farbart.

Här kommer första överfarten. Paddla i nordostlig riktning mot Sandsskärets norra del, cirka 2 kilometer. På norra udden finns fina klippor och på nordöstra sidan finns både klippor och en härlig sandstrand.

Nästa överfart går rakt österut, drygt 2 kilometer mot Hamnön. Fortsätt österut längs de tre små öarna öster om Hamnön. Vid Enagrundet börjar en överfart mot Lappön på cirka 3 kilometer. Lappön har fått sitt namn eftersom den har varit renbetesmark vintertid. Här finns ett naturreservat med gammelskog. Mitt på ön finns ängar och slåtterkojor som Hinderstöborna nyttjade förr.

Paddla vidare längs Lappöns norra strand. En stor, ganska grund vik mot nordost har både sandstrand och klippor. Härifrån ser du Bätöharun, Hinderöharun och Estersön, som alla ligger i havsbandet.

Fortsätt nu söderut och paddla in i sundet mellan Björkön (norra delen av Hinderstön) och Lappön. I viken innanför Gemrundet finns en sandstrand, Gemgrundssanden, som är lämplig för nattläger.

DAG 2. Paddlingen fortsätter i sundet mellan Hinderstön och Lappön. Hinderstön har varit bebodd sedan 1500-talet och har bofasta än idag. Paddla gärna in i Norrisundet. Här finns en sälbåt utställd med berättelser om säljakten förr. Bykärnan, mellan Norrisund och Ostisund, har fina gamla mangårdar. I Björkögårdsviken finns turbåtsbrygga med viss hamnservice och en stor, fin bastu. Dock är stranden lerig här.

Turen går vidare längs Hinderstön. Nästa rastplats är Carlsgruvan 3 kilometer från Norrisundet. Här bröts järnmalm på 1800-talet, dock inte särskilt framgångsrikt eftersom kvaliteten var för dålig. Gruvhål och informationsskyltar finns. På lilla Kortspelargrundet mitt emot finns ett gammalt kruthus som användes under gruvepoken. Styr sedan västerut mot Knivören och följ stranden mot norra udden.

Nu följer en 3 kilometer lång, exponerad överfart mot västerut Skogsskäret. Mot söder finns vacker sandstrand och tallhed att vila på.

Sista överfarten är 2 kilometer, rakt västerut från Skogsskäret. Det finns stenar här och var precis vid vattenytan, så håll utlik!

Gå in mellan Lövrén och Ytterstön och vik av söderut. På Ytterstöns västra strand finns ännu en fin vik att för en rast. Runda Risön och gå upp mot Stor-Risöholmen igen, fast på sydsidan denna gång.

Foto: Göran Wallin

TIPS: Som så ofta är det sydvindarna man måste ha respekt för. Överfarterna över Hinderöfjärden är utsatta. Lärobostaden i Hinderstöns gamla skola går att hyra. Se visitulea.se.

VÄRT ETT STRANDHUGG: Naturreservatet på Lappön med Renmålaberg 30 möh, klapperstensfält och gammelskog. Skärgårdsmiljön i Norrisund, Carlsgruvan på Hinderstön.

RASTPLATSER: Sandsskärets stränder mot norr och öster. Lappöns strand mot nordost, samt naturreservatet. Gemgrundssanden, Norrisund, Carlsgruvan, Skogsskärets södra strand. Ytterstöns nordvästra vik.

FÅGELSKYDDSSOMRÅDE: Risögrundet, landstigningsförbud 1 maj-31 juli.

6. YTTERSTA HAVSBANDET • 4 dagar, ca 83 km

En utmanande flerdagarsstur till yttersta havsbandet.
Svårighetsgrad: **SVÅR**

Är du en erfaren kajakpaddlare rekommenderas en tur till bland annat Brändöskär och Småskär i Luleås ytterskärgård. Turen är en förlängning av led nr 4, så den första och sista dagsetappen är identisk med den föregående. Dagsetapperna är bara omkring 20 kilometer för att man ska hinna se sig om ordentligt.

DAG 1. Samma som dag 1 på tur nr 5.

DAG 2. Efter första övernattningen vid Gemrundet rundar du udden och paddlar mot det tre små öarna Trutören, Lägören och Strömmingsören. Från Strömmingsören väntar en överfart på närmare 5 kilometer. Den är dock relativt skyddad från de vanligaste vindarna från syd och sydväst. Ta kurs på Bullerskäret, gå söder om det lilla pärlbandet av öar och in i sundet mellan Saxskäret och Estersön. Det är grunt och stenigt till en början men blir bättre när Uddskäret närm sig.

Runda Uddskäret och paddla söderut. Nu är du längst ut i Luleå skärgård och hela Bottenviken kan trycka på om det vill sig.

Paddla in i viken mellan Persgrundet och Brändöskäret. Här ligger det pittoreska gamla fiskeläget – ett gyttje av små stugor som nu fungerar som fritidshus. Gå iland

i badviken längst in. Här har kommunen två bastuanläggningar som är öppna för alla. Vidare finns gästhamn, färskvatten och dass samt turbåtstrafik under högsäsong. Se dig omkring bland stugor, sjöbodarna och klippor och titta in i det gamla kapellet från 1774 som fortfarande används.

Nästa etapp går söderut via Hällgrundet. Kristusstatyn på ön uppfördes av konstnären Erik Marklund 1957. Brändöskär, Hällgrundet, Persöudden och Klubben utgör ett naturreservat. Överfarten till Småskär och Finnskär är 5 kilometer lång, mycket exponerad och väldigt vacker. Finnskärs norra vikar är populära badplatser, men på kvällen är man oftast ensam kvar och kan slå upp tältet och njuta av kvällssolen från någon av klipporna.

DAG 3. Paddla söderut i sundet mellan Finnskär och Småskär. I Kyrkviken finns Småskärs kapell, skärgårdens äldsta, byggt på 1720-talet. Fiskeläget har troligen funnits sedan 1500-talet och stugorna ligger nu, på grund av landhöjningen, en bra bit upp på land. När du passerat sundet viker du av västerut och styr mot Långöhallorna via Smulterskäret. Långöhallorna är naturreservat och fågelokal och består av fyra klippiga små skär. Här häckar en liten koloni av Tobisgrisslor. Det är fint att ta en rast på till exempel Bredhällan, men var varsam och stör så lite som möjligt!

Fortsätt norrut längs Långön. På norra sidan finns Storsanden, en kilometerlång sandstrand, lämplig för lunch.

Sikören ligger precis norr om Storsanden. Gå norrut på västsidan, upp till Klemensskäret och Orrskäret.

Turens sista nattläger hittar du på Strömmingsören eller Lägören. Både Lägören och Strömmingsören är riktiga pärlor med fina badstränder, hållar, klapperstensfält och gammelskog. Eller paddla in i Ostisund/Björkögårdsviken och unna dig bastu, middag och en skön sömn på Jopikgården.

DAG 4. Se dag 2 på tur nr 4.

Foto: Gunvor Ekström

TIPS: Turen går delvis utomskärs och kan innebära hög sjö. På Brändöskär finns 4-bäddsstugor som kan hyras via Luleå turistcenter. I bland finns en konstutställning i en av sjöbodarna

RASTPLATSER: Badviken på Brändöskär har färskvatten, grillplatser och dass. Bullerviken på Småskär har uthyrningsstugor, bastu, grillplatser, sofantering och dass. På Hinderstön finns bastu vid turbåtsbryggan i Björkögårdsviken (lerig strand) och en mycket enkel raststuga i Ostisund. Sandstranden på Långön. Bredhällan vid Långöhallorna. Strömmingsörens och Lägörens stränder.

FÅGELSKYDDSSOMRÅDEN: Hällgrundet och Höghällan. Landstigningsförbud 1 maj-31 juli.

7. NORRA SKÄRGÅRDEN • 1 dag, ca 18 km, med möjlig förlängning

Dagsturen kan byggas på om du från Sandskäret fortsätter enligt tur 5. Och tur 5 kan förlängas med tur 6.

En dagsstur till innerskärgårdens kanske vackraste ö. Vill du paddla en långtur kan du enkelt ansluta till tur 5 och 6. Svårighetsgrad dagsturen: **LÄTT**

Brändön är en by med medeltida anor. Den tidigaste bebyggelsen var belägen i nuvarande Brändöns nordöstra del, i närheten av vattnet. Fisket och sälfångsten hade stor betydelse. Än idag är fisket efter strömming och siklöja viktigt. Hamnen är en genuin fiskehamn med sjöbodrar och "skakbryggor".

På Brändö Konferens, ca 27 kilometer norr om Luleå finns bland annat uthyrning av kajaker (se även tur nr 8). Kommer du med egen utrustning går det bra att köra fram och lasta av, parkera sedan på gästparkeringen ovanför anläggningen.

Sjösätt vid badstranden nedanför huvudbyggnaden och paddla söderut. Den första ö du passerar är Biskopsholmen. Den lär ha fått sitt namn efter någon av biskoparna Benzelius som kom från Bensbyn på fastlandssidan. Fortsätt söderut mot Björkön, som numera skiljs från fastlandet bara genom en smal å. Än är paddelbar om man gillar lite strapats och om vattenståndet är hyfsat högt. Turen går dock på östsidan av Björkön och cirka 4 kilometer från Biskopsholmen finns en liten strand om du behöver sträcka på benen. Sväng annars österut mot vackra Sandskäret och ta en ordentlig rast på norra eller östra stranden. Här finns både klipphöllar, sandstränder och tallhedar. Sandskäret och Skogsskäret

Degerbergsgranit, Haparandagranit och Gnejs är vanliga bergarter i skärgården.

Foto: Gunvor Ekström

har genom landhöjningen blivit en ö, och den smala landremsan mellan dem kallas reft. Här häckar tärnor, trutar, måsar, änder, grågäss och kanadagäss. Sandskäret består mest av gles tallskog och är lätt att promenera på.

Härifrån kan man förlänga turen till två eller flera dagar. Fortsätt i så fall enligt tur 5 och kanske även tur 6.

Dagsturen går sedan norrut, förbi Stångholmen, mot Svartön. Ön har mest blockstensstränder, men i söder finns en fin liten rastplats med sandstrand och en enkel eldstad, inramad av en rejäl klippa mot öster.

Nu återstår bara ca 3 kilometer tillbaka till Brändön. Förhoppningsvis har du en lätt sjöbris i ryggen som hjälper till sista biten.

TIPS: Här beskrivs en dagstur, men från Sandskäret kan man fortsätta enligt tur 5 och 6 om man vill vara ute två dagar eller mer. Boka bastun i Brändön och njut av badet som avslutning.

RASTPLATSER: Viken på södra Svartön har sandstrand och eldstad intill en hög klippa. Sandskäret har inbjudande klippor och stränder på norra och nordöstra sidan. En liten strand vid Gloholmarna ger möjlighet till en extra rast. Även Biskopsholmen har fina stränder, dock nära sommarstugorna, så visa hänsyn.

FÅGELSKYDDSSOMRÅDE: Reften mellan Sandskäret och Skogsskäret, landstigningsförbud 1 maj–31 juli.

8. BRÄNDÖN RUNT • 1 dag, ca 25 km

Dagstur med mysiga kanaler, stugidyller, sjöbodrar och bad. Svårighetsgrad: **LÄTT - MEDEL**

På Brändö Konferens finns uthyrning av kajaker och kanadensare med fin badstrand, stugby och restaurang. Kajakuthyrningen finns vid stranden där du kan sjösätta.

Börja turen med att paddla söderut förbi Kvarnhällorna med sitt rika fågelliv - här finns kolonier av dvärgmåsar och skratmåsar - men gå inte för nära så de blir oroad. Följ sedan Brändölandet åt söder längs land och passera Lillvarpets småbåtshamn. Vik av höger mot Biskopsholmen. Innanför Biskopsholmen och i Furufjärden finns gott om gädda för den som känner sig fiskesugen. Efter Biskopsholmen håller du höger igen genom Strapösundet. Håll ögonen öppna för fiskgjusen i skyn. Den har sitt jaktvatten i Bergnäsfjärden och ett maffigt bo på Bergnäsudden.

Nedanför Flakaberget kan du stanna till vid en hälla för en paus och en bensträckare. Här finns fina promenadstigar och tydliga lämningar efter istiden såsom morän och rundhällar.

Följ sedan stranden i nordvästlig riktning med sikte på Örnabben och vidare genom Kråknässundet. Under månadsskiftet juni-juli kan du se näckrosorna blomma här. Paddla vidare under Kråknäsbron, som är ett populärt fiskeställe och Brändöns anslutning till fastlandet sedan 1950-talet. Nu passerar du också sågverket i Örnarna som ger många arbetstillfällen till brändöborna.

När du kommer in i Furufjärden har du strax paddlat halva turen. I genomfarten mot Storviken finns en lämplig rastplats med eldstad och bänkar. Här kan du avnjuta din välförtjänta lunch.

Fortsätt genom kanalen till Storviken. Här paddlar du som genom en tunnel av meterhög vass och näckrosor ut i Storviken. I dess norvästra ände hittar du kanalen ut till Brändöfjärden. Nu kommer du ut på öppnare vatten igen, så här kan vinden friska i. Håll höger igen i sydlig riktning längs Brändölandet mot Brändö hamn.

Hamnen finns vackra, traditionella gamla och nya sjöbodrar som används flitigt. Vid Solvik (som är Ferruforms personalanläggning) finns en fin badstrand om man vill stanna till och ta sig ett dopp.

Om du inte var redo för ett dopp vid Solvik får du nu en ny chans i nästa vik som kallas Sundet. Här är långgrund och vid vissa vindförhållanden, när vattenståndet är lågt, kan långa sandbankar sträcka ut sig i viken - man får känna sig som barn på nytt när man promenerar längs dynerna.

Nu är det bara en kort bit kvar av turen innan du är tillbaka vid Brändö Konferens. Med en förbokning kan du avsluta dagen med ett avkopplande bastubad och njuta av fast mark under fötterna och en kall dryck i handen.

Text: Sofia Johansson

TIPS: Det går också bra att starta turen från Brändö hamn. Vid frisk sydlig vind kan man paddla motsols så att man har medvind på den mer öppna Sigfridsfjärden. Turen är ca 5 kilometer för lång för att klassas som lätt enligt vår definition. I allt övrigt stämmer den in på en lätt tur.

RASTPLATSER: Hällan nedanför Flakaberget med promenadstigar och spår efter inlandsisen. Grillplatsen i kanalen strax innan Storviken, Brändö hamn och viken Sundet.

En septemberdag bland sjöbodarna i Brändö hamn.

Foto: Gunvor Ekström

9. RÅNEÅ SKÄRGÅRD • 2 dagar, ca 45 km

Solnedgång sent i augusti på Stora Båtö-Klippan.

Foto: Gunvor Elström

DAG 2. Kurs västerut, passera Båtön på dess norra sida. Sedan följer en överfart på knappt 3 kilometer till Degerö-Börstskär. Gå söder om ön och följ stranden mot nordost. Vid Hamngrundet finns brygga, raststuga, grillplats och dass. Med kajak brukar det gå att ta sig in i en smal, grund passage söder om Hamngrundet. Den vanliga vägen går norr därom.

Nordväst om Degerö-Börstskär ligger Rövärn med en fin, skyddad badvik mot väster, populär bland båtfolk. En imponerande granitklippa välver sig i havet mot norr. Väster om Rövärn ligger Fjuksön som även den har gästvänliga vikar. Både Storstrandsviken mitt på västsidan och Fjuksöklubben mot nordväst är inbjudande.

Vid Fjuksöns norra udde börjar en 4 kilometer lång överfart mot Tistersöarna. "Tister" betyder röda vinbär. I de här vattnen ser man ofta säl, särskilt på sensommaren och hösten. Mellan Sörön, Husören och Lövören är det grunt - kajaken är den perfekta farkosten för att utforska de grunda lagunerna. Fortsätt mot Norr-Tistersön som blir avstamp för nästa överfart: 5 kilometer norrut mot Bocköns västra sida. På Husören eller Brändören kan du pusta ut lite innan den sista biten tillbaka till Rörbäck.

Badstränder, sälar och båtliv högst upp i Bottenviken.
Svårighetsgrad: **SVÅR**

DAG 1. Isättningsplatsen är Rörbäck, en liten by 50 kilometer från Luleå. Här finns camping och havsbad. Stranden där du startar ligger intill gästbryggan.

Börja med att paddla i sydostlig riktning till Bockön. Ön har vacker tallhed och en populär sandstrand. Fortsätt mot Siksundsön, som är en halvö, men saknar vägar och stigar. Passera de små holmarna Mittgrundet och Yttre Västantillgrundet. Vid en liten vik i sydväst, Klippan, finns en stor öppen sandhed med grillplatser, dass och hur många tältplatser som helst! Naturen är säregen och förtjänar ett strandhugg.

Med bibehållen sydostlig kurs går du sedan mot Bergön. Vid Brändavan finns en djup vik som ger bra skydd om man vill ta en rast. Bergöns sydsida gör skäl för namnet och visar upp 30 meter höga klippor vid Rödbergsudden.

Hällhamngrynnan i Båtöfjärdens naturreservat är ett fågelskärr och hem för bland andra Tobisgrisslor och Gråtrutar. Paddla förbi mot målet för dagen: Lilla och Stora Båtöklippan. Karg skönhet och vacker utsikt bjuds tillsammans med grillplats, dass och ett par, tre fina tältplatser i Stora Båtöklippan norra vik.

Havtorn, fulla av C-vitamin, växer på de yttre öarna och plockas lättast efter första frosten.

Foto: Gunvor Elström

TIPS: En variant är att efter Siksundsön gå norr om Bergön. Då hamnar du förvisso i Kalix kommun, men kommungränsen syns inte på sjön... Mellan Siksundsön och Bergön är det trevlig paddling mellan många små holmar. Missa inte Kohamn och Näverön om du väljer denna väg. Det tål att upprepas: kolla vindprognosen och ha en alternativ plan i beredskap.

RASTPLATSER: Siksundsön och Stora Båtöklippan har grillplatser och dass. På Degerö-Börstskär finns brygga, raststuga, grillplats och dass samt fina vikar mot nordväst. Rövärns skyddade västra vik. Storstrandsviken och Fjuksöklubben på Fjuksön. Strömmingsörens och Lägörens stränder.

10. RÅNEFJÄRDEN RUNT • 1 dag, ca 28 km

Från skogsälvens utlopp till den gamla utskippningshamnen.
Svårighetsgrad: **MEDEL**

Kängsön når man efter 35 kilometer körning norrut längs E4:an. Kängsö hamn är en kombinerad fiske- och småbåtshamn som stod klar år 1939. På 1990-talet byggdes ett antal sjöbodas som utgör ett fint blickfång i hamnen. Råneälven, Norrlands största skogsälv (210 km) är outbyggd och mynnar ut i Bottenviken strax söder om Kängsön.

I hamnen finns också uthyrning och försäljning av kajaker och kanadensare samt en butik med friluftsutrustning och dessutom en bastuflotte (mer info, se tur 11). En flytbrygga och en trailerramp finns för sjösättning av kajaker. Råneå båtklubbss klubbstuga på Nordanborg har sommarcafé och nedanför klubbstugan finns en fin badstrand och en campingplats. Ett sågverk fanns förr på Nordanborg. Man kan se rester av spinkvedskajor vid stranden.

Börja turen med att paddla österut mot Flakaskäret, vik sedan av norrut mot Rödbergsgrundet och Rödberget på fastlandet. Här finns en fin liten strand som passar för en första rast.

Följ sedan stranden österut mot Sandviksreven och vik av mot sydost mot Jämtö-sund och Luckuudden. Fortsätt åt sydost ca 4,5 kilometer till Alskär. Den smala, norra delen har en fin sandstrand som är perfekt för bad och lunch, bitvis långgrund, bitvis tvärdjup. Paddla sedan söderut till Avasladan. Här är det grunt, bara ca 1,5 meter och bitvis stenigt - särskilt vid Köpmanholmens och Långholmens stränder. Som belöning kan man få se en hel del sjöfågel, även havsörn förekommer. I sundet mellan Långholmen och Sandöskatan viker du av västerut. Överfarten till Flottgrundet är cirka 3 kilometer och exponerad för sydliga vindar.

Gå in mellan Laxön och Grangrundet och fortsätt västerut till Mjöfjärden.

Mitt i fjärden ligger Jonkgrundet. Nordvästra udden har en fin rastplats med både sandstrand och klippvallar, vindskydd, grillplats och utedass. På 1910- och 1920-talen fraktades fältspat till Jonkgrundet från gruvor på fastlandet. På sommaren hämtades stenen av segelskutor som fraktade den till porslinsfabriker i Tyskland, England och Ryssland.

Även Nordnäsudden bjuder på en fin, skyddad rastplats. Precis söder om uddens yttersta spets finns en liten vik med en flytbrygga. En stig leder till raststugan på andra sidan udden. Stugan står öppen för allmänheten och har kamin, bord, bänkar och grillplats.

Från Nordnäsudden paddlar du norrut. Från Laxöns norra udde siktar du lite nordost mot Piltreven. Överfarten är ca 3 kilometer. Stugorna är idag fritidshus men när de byggdes var här ett fiskeläge. De tre små holmarna norr om Piltreven med sina branta stränder är en ganska ovanlig naturtyp i skärgården.

Nu återstår bara cirka 4 kilometer av turen. Paddla norrut till Furuholmen, runda förslagsvis från öster för att få en fin avslutning via sundet mellan Furuholmen och Flakaskäret tillbaka till Kängsön.

TIPS: För den som vill vara ute flera dagar kan man kombinera den här turen med föregående tur, nr 9. Efter Avasladan runder man då Skataudden och paddlar sedan norrut mot Bockön. Öns nordöstra udde, Dalören har vacker tallhed och är mycket fin att tälta på. Alternativt kan man paddla rakt mot Siksundsön, men den överfarten är 7 kilometer lång och exponerad för sydliga vindar. Vill du förlänga turen med någon timme kan du paddla upp mot Råneälvens mynning. I det lilla deltat vid Ågrundet finns chans att se fiskgjusen fiska i de grunda vikarna.

RASTPLATSER: Rödbergsstrand, Alskär, Jonkgrundet, Nordnäsudden.

11. BADTUR TILL ALSKÄR • 1 dag, ca 16 km

I Bottenviken finns två sälararter: Gråsäl och Vikaresäl. Gråsälen är större och har smalare huvud. Gråsälen drar sig söderut på vintern, medan Vikaren övervintrar och gör andningshål i isen.

Foto: Göran Wallin

TIPS: Ta med en kikare och paddla tyst mot Lögsten så kan du få se sälar ligga och sola sig på stenarna.

RASTPLATSER: Rödbergsstranden, Alskär.

Svårighetsgrad: **LÄTT**

Föredrar du en kortare tur, rekommenderas en paddling till den fina badstranden på Alskär.

Det är en fördel att komma iväg på morgonen innan sydvindarna kommer igång. Följ samma väg som i tur nr. 10 "Rånefjärden runt" till Alskär.

Mitt emot Alskär (österut) ligger Jämtöavans småbåtshamn. Jämtöåvan är en egen by som tidigare haft hela fyra olika båtbyggerier.

Alskärs sandstränder inbjuder till bad en varm dag. Nordöstra udden är tvårdjup, annars är det mer eller mindre långgrund.

På tillbakavägen kan du antingen paddla tillbaka samma väg eller, om du är trygg med en överfart på ca 3 km, sikta på Hällholmen och Lönngrundet. Paddla sedan rakt norrut mot Lögsten, så finns chans att se sälar ligga och sola sig på stenarna (ta med kikare). Därefter viker du av västerut mot Furuholmen och Kängsö hamn.

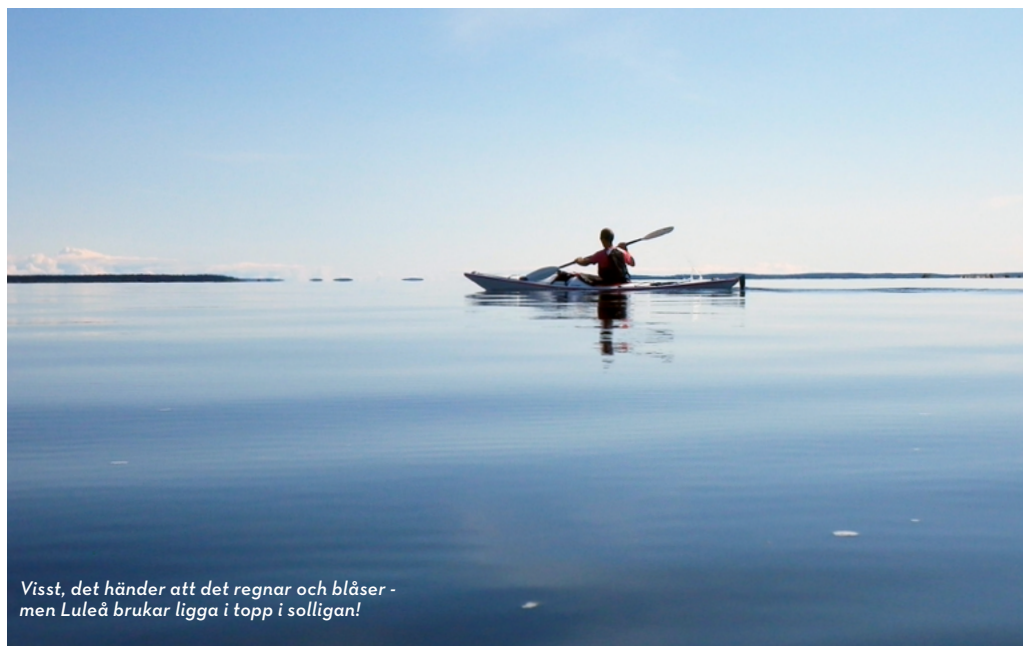

Foto: Fredrik Broman

Färggrant på Alskär.

Foto: Oscar Hedengyd

Visst, det händer att det regnar och blåser - men Luleå brukar ligga i topp i solligan!

Foto: Gunvor Ekström

Foto: Per Pelterson

Sandön gör skäl för sitt namn. Förutom Klubbvikens Havsbad med gästhamn, restaurang och stugor, finns här flera härliga sandstränder.

Ö-NAMN I NORRBOTTEN

Namnen på öarna präglas av gamla dialekter och betydelsen är inte alltid självklar idag. Växtlighet, djurliv, personnamn och öarnas karaktär har ofta gett öarna deras namn. På grund av landhöjningen finns önamn på fastlandet och de större öarna kan ha flera namn. Här är några för- och efterled som man stöter på i Bottenvikens skärgård.

AVA - Utbuktning av vattendrag

BASTA - Enkel fiskestuga

BRÄNNA, BRÄND - Skog brändes för att få odlingsbar mark. Då uppstod en bränna

BÅDAN - varslar (bådar) om fara för grund genom att bränningar syns

BÖRST - Björk

ESP, ÄSP - Trädet asp

GRÅSJÄL, SJÄL - Gråsäl

GRÖNNA - Grund

HARE, HARUN - Grund i vattenbrynet, stenig holme

HUVUD - Hög, kullig terräng

KALLE - Kal klippa som sticker upp ur havet

KLUBB, KLOBB - Liten, hög holme

KUNO - Kvinna

MJO, MJU - Smal

NÖRD - Norr, nord

REFT - Långsträckt grusås

REV, REVEL - Sten- och grusås i vattenlinjen

SKATA - Udde

SLADA - Mycket grunt vatten

VARP - Plats för notfiske (notvarp). Ett stort nät dras genom vattnet och tas ihop vid stranden eller i en båt

ÖR - Sand, grus, grusås

Källor: "Från Abborstenen till Östrecklacken" Else-Britt Lindblom, "Gårdar och namn i Nederluleå socken" Else-Britt Lindblom, "Ortnamnen i Norrbottens län" del 9, Gunnar Pellijeff

FLER ISÄTTNINGSPLATSER...

De flesta småbåtshamnar fungerar bra, oftast finns en strandremsa eller sjösättningsramp där man kan lägga i kajaken (se även [bottenviken.se](#)). I ledbeskrivningarna beskrivs bra startplatser, men fler alternativ finns:

BRÄNDÖ HAMN: Fiskehamn, sjöbodnar och festplats med dansbana. Midsommarfirandet är stort här. Hamnen renoverades 2011. Båtramp finns samt en och annan strandremsa mellan sjöbodarna.

LÖVSKÄR: En av de största småbåtshamnarna i Luleå. Här finns också yrkesfiskarnas hemmahamn och sommardag finns kafé och restaurang. Bästa startplatsen för paddlare är en liten strand vid östra änden av parkeringen.

TJUHVOLMSSUNDET: Sandstrand och båtlämnning för stug- och husägare på Sandön. En farled går i sundet, så var observant när du ger dig iväg. Begränsat med parkeringsplatser, men för små sällskap brukar det gå bra. Lulviksbadet på andra sidan Hamnudden har fler parkeringsplatser.

...OCH FLER VACKRA ÖAR

Det finns massor av fina stränder för rast och nattläger, men det finns också gott om alsnår och blockstensstränder som inte lockar oss kajakpaddlare. Här är fler fina ställen som inte finns i turbeskrivningarna.

KLUNTARNA: Vacker och välbesökt ö med turbotrafik. Fina strövstigar, labyrinter, naturum och ett litet fiskeläge i söder. Visar upp skärgårdens alla naturtyper.

LIKSKÄR: Fina stränder runt hela södra delen. Luleå Segelsällskap har sin anläggning här. På norra delen, Altappen, finns bryggor, grillplatser och gott om lämningar från sågverksepoken på ön.

SANDÖN: Så mycket mer än Klubbviken: klapperstensfältet i naturreservatet Stenåkern, gammelskog, strandvallar, tallhed, tjocka mattor av renlav och flygsanddyner.

SMÅLSÖN: Vacker tallhed och mer än två kilometer sandstrand mot väst och nordväst.

STORA & LILLA HINDERSÖHARUN: Två relativt höga, mycket vindutsatta klippöar. Lugnt och stabilt väder krävs för att kunna gå iland. Prova i så fall nordvästra udden på Stora Hindersöharun.

STORFURUÖN: Fina stränder i både norr och söder. Skärgårdens enda gravröse.

Morgonsolen bryter igenom sensommardimman.

Foto: Gunvor Ekström

MAT OCH BOENDE I SKÄRGÅRDEN

BRÄNDÖ KONFERENS: Stugby med välutrustade stugor. Välj mellan hotellstandard och självhushåll. Bastu finns att hyra. Kafé, kiosk och restaurang. [brandokonferens.se](#)

GÜLTZAUDDENS SOMMARCAFÉ: En grönskande park med badstrand längst ut på stadshalvön. En kopia av Luleås gamla rådhus är kafé om somrarna.

HAMNKÖKET: Sommarrestaurang, bar och kafé mitt i Lövsås hamn.

JOPIKGÅRDEN: En pärla på Hindersön med restaurang och hotellrum i huvudbyggnaden och fyrbäddsrum i Dränglängan. [luleaarchipelago.com](#)

KALLAX GÅRDSBUTIK: Lägenhet i ett av gårdens hus finns att hyra. Gårdskafé och butik med lokala delikatesser och hantverk. [kallaxgardsbutik.se](#)

KLUBBVIKEN: Luleås havsbad finns på stadsnära Sandön. Här finns välutrustade stugor samt små enkla stugor vid farleden. Restaurang vid gästhamnen [klubbviken.se](#)

KOLARENS CAFÉ: Sommarkafé i den gamla herrgården vid Niporna. Underbar utsikt över älven.

KÄNGSÖN: Sommarkafé i Råneå båtklubbs stuga på Nordanskär. Enkel, naturskön camping intill badstranden på Nordanskär.

HYR STUGA

BRÄNDÖSKÄR: Stugorna har gasolspis, kamin och utedass. Brunn finns på ön. Här finns också två vedeldade bastuanläggningar.

JUNKÖN: Stugorna ligger vid fiskehamnen och skärgårdsmuséet. Kamin, elektrisk spis, kylskåp och belysning. Vatten finns indraget och i varje stuga finns ett litet badrum med toalett och dusch.

KLUNTARNA: Stugorna har gasolspis, kamin och utedass. Här finns också tre stycken bastur samt ett naturrum. Under högsäsong finns stugvärdar som ser till anläggningen. Under sommarhalvåret finns också dricksvatten i en brunn ovanför naturrummet.

SMÅSKÄREN: Bullerhamnen finns stugor med gasolspis, kamin och utedass. Här finns också en stugvärdstuga samt en bastu med relaxrum.

Stugorna bokas via: [lulea.se/skargard](#)

HYR EN BASTUFLOTTE

Bada bastu på en flotte och dyk direkt ned i havet! Flytande bastuanläggningar finns att hyra och en del av dem serverar också mat. Aktuell info: [visitlulea.se](#)

Foto: Fredrik Broman

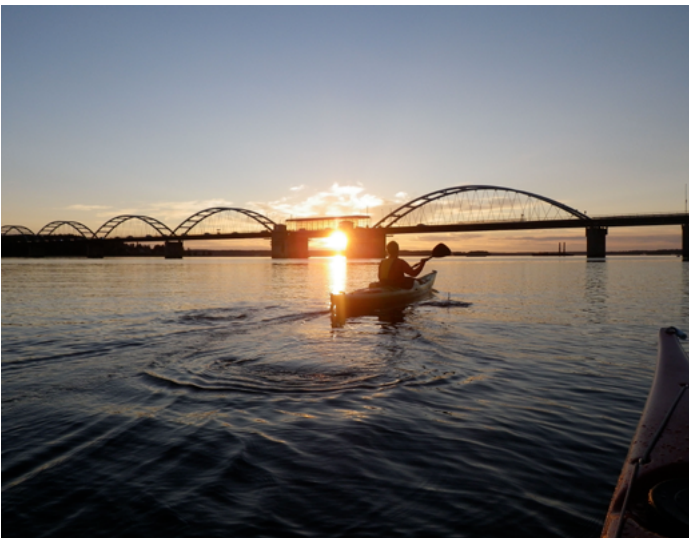

Foto: Gunvor Ekström

Tips på fler upplevelser och sevärdheter i Luleå hittar du i våra guider och på vår webb.

Guiderna kan du hämta på samtliga ställen där vi har turistinformation samt som pdf:er för nedladdning på [visitlulea.se](#).

Foto: Jacob Nilsson

GUIDADE TURER & UTHYRNING

Information om företag som erbjuder guidade turer och uthyrning av utrustning finns på [visitlulea.se](#)

TURISTINFORMATION

LULEÅ TURISTCENTER

Kulturens Hus
0920-45 70 00
turistcenter@lulea.se

GAMMELSTADS VISITOR CENTER

Kyrktorget 1
0920-45 70 10
gammelstad@lulea.se

RÅNEÅ BIBLIOTEK/INFOPOINT

Västerlångvägen 2, Råneå
0920-45 30 00

INFOPOINTS finns på ett antal ställen i Luleå med omnejd. För mer information, se [visitlulea.se](#).

Vi strävar efter att inspirera och ge dig så aktuella tips som möjligt om saker att se och göra under din vistelse, men eftersom vår omvärld ständigt förändras reserverar vi oss för att information i denna guide kan bli inaktuell. Guiden är ett komplement till [visitlulea.se](#).

LÄS MER OM LULEÅ:
[visitlulea.se](#) | [lulea.se](#) | [swedishlapland.com](#)
DELA DIN UPPLEVELSE: #visitluleå #luleå #swedishlapland